

Justiitsministeerium
Suur-Ameerika 1
10122 Tallinn

Teie 13.11.2018 nr 8-1/7083
Meie 12.12.2018 nr 4/342

Arvamuse esitamine äriseadustiku jt seaduste muutmise seaduse (tankistid) eelnõu kohta

Lugupeetud Urmas Reinsalu!

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi: Kaubanduskoda) tänab Justiitsministeeriumit võimaluse eest avaldada arvamust äriseadustiku jt seaduste muutmise seaduse (tankistid) eelnõu (edaspidi: eelnõu) kohta.

Kaubanduskoja hinnangul esineb eelnõus nii positiivseid kui ka negatiivseid mõjusid ettevõtlusele. Kaubanduskoda leiab, et Justiitsministeerium liigub eelnõu algatamise osas õigel teel, kuid kindlasti tuleb täiendavalt üle vaadata teatud ettepanekud, et ei tekiks ülemäärast ettevõtjate õiguste piiramist, mis võib negatiivselt mõjuda majandusele ja heas usus ning kooskõlas heade äritavadega tegutsevatele ettevõtjatele. Samuti tuleb likvideerimise osas mõelda täiendavalt, kas peale tähtaegade ei või takistuseks olla ka halduslikud küsimused. Järgnevalt toob Kaubanduskoda välja oma seisukohad eelnõu olulisemate teemade osas.

Juhatuse liikmeks olemise keeld

Eelnõuga lisatakse juhatuse liikme või seda asendava organi liikmele täiendavad nõuded, mille kohaselt ei või eelnev olla kinnipeetav (vanglas vangistust kandev süüdimõistetu) ega ei või olla mõne teise juriidilise isiku, kellel on esitamata seaduses ette nähtud raamatupidamislikud aruanded ja muud dokumendid või maksuaruanne.

Kaubanduskoda mõistab, et eesmärk on vähendada tankistide kasutamist ettevõtluses, kuid samas piiratakse oluliselt ka teiste inimeste (kes ei ole tankistid) õigust tegeleda ettevõtlusega.

Eelnõust ei loe välja, kas olukorras, kus kinnipeetav on enne vangistust juba juhatuse liige, peaks tema juhatuse liikme õigused lõppema karistuse kandmise ajaks? Kaubanduskoja hinnangul tuleks kinnipeetava õigust juhatuse liikmeks olemist piirata ainult õigustatud juhtudel. Automaatne piiramine ilma erandi lubamisega ei ole õigustatud ja võib minna vastuollu ka põhiseadusega. Hetkel leiame, et mõistlik oleks lahendada tankistide kasutamise probleemi vangide näol nii, et kui kinnipeetav soovib karistust kandes saada ettevõtte juhatuse liikmeks, siis tuleb tal esitada registripidajale sellekohane motiveeritud avaldus, kus on põhjendatud, miks isikul on soov saada juhatuse liikmeks ja kuidas tal on võimalik kinnipidamise ajal juhatuse liikme ülesandeid täita. See tähendab, et registripidajal peab olema kaalutusõigus otsuse tegemiseks, kas kinnipeetav võib saada juhatuse liikmeks või mitte ning juhatuse liikmeks nimetada soovitatav isik peab sellist sammu põhjalikult selgitama. Sellisel juhul saab registripidaja vastavalt esitatud andmete põhjal otsustada, kas isik soovib realselt ja legaalselt ettevõtlusega tegeleda (mis peaks olema lubatud – isik soovib end parandada ja luua lisandväärtust), või proovitakse kinnipeetav teha tankistiks.

Kaubanduskoda on varasemalt koos Eesti Tööandjate Keskliiduga Justiitsministeeriumile esitanud ettepaneku juhatuse liikmeks saamist piirata, kui isikul on juhatuse liikmena tegutsedes teistes ettevõtetes jäänud esitamata aruandeid. Kaubanduskoda tänab Justiitsministeeriumit arvestamaks meie ettepanekuga, kuid samas rõhutame, et meie ettepanek oli üldine, leidmaks lahendust antud probleemile. Praegune eelnõu sõnastus aga piiraks oluliselt ettevõtjate õiguseid, kes tegelevad tavapärase ettevõtlusega, kuid teatud probleemide tõttu ei ole võimalik esitada aruandeid. Näiteks on juhatuse liikmel erimeelsused omanikega majandusaasta kinnitamise üle, mistõttu on majandusaasta kinnitamine veninud.

Kaubanduskoda märgib ära, et praegune eelnõu sõnastus võib tekitada olukorra, kus kõik juhatuse liikmed, kellel on oma ettevõttes majandusaasta aruanne vms esitamata, peavad koheselt tagasi astuma juhatuse liikme kohalt, sest seaduse mõistes on neil juhatuse liikmeks olemise keeld. See tähendab, et eelnõus ei tule otse välja, et juhatuse liige ei tohi teise ettevõtte juhatuse liikmeks saada, vaid juba siis, kui isik on

ainult ühes ettevõttes juhatuse liige, siis ta ei tohi seal enam olla, kui ettevõttel on aruanne tähtaegselt esitamata.

Sellest tulenevalt leiab Kaubanduskoda, et aruannete esitamise jätmise korral tuleks keelata isikul muu ettevõtte juhatuse liikmeks saamist, kui tegemist on korduva asjaoluga. Ehk näiteks ei piisa, kui isik on jätnud ainult ühes ettevõttes majandusaasta aruande esitamata. Kaubanduskoda ei too hetkel välja, kuidas korduvat sõnastada – kas piisaks, kui on esitamata kahes ettevõttes või rohkemas. Seda tuleks hinnata statistika kaudu ja analüüsi käigus leida, mis on optimaalne arv, et mitte piirata tavapärasest ettevõtlust ja samas välistada tankistide kasutamist ettevõtluses.

Samas rõhustab Kaubanduskoda, et isikul peaks igal juhul olema õigus vastu vaielda kohe alguses juhatuse liikme keelu panemisele. Näiteks, kui süsteem ei luba kinnitada isikul juhatuse liikmeks saamist, peab isikul olema õigus seal samas süsteemis esitada vastuväide ja tuua välja selgitused, miks isikul on teistes ettevõtetes teatud aruanded esitamata. Kui isik suudab mõistlikult ära põhjendada, peaks registripidaja või muu vastutav siiski lubama isikul juhatuse liikmeks saada.

Eelnõu sõnastus on juhatuse liikme keelu aluste osas jätnud lahtise nimekirja (*/.../“§ 179 4. lõikes nimetatud aruanded ja muud dokumendid“/.../*). Kaubanduskoda leiab, et nimekiri peaks olema kinnine. Tuleb tuua välja konkreetseid alused, mis juhul võidakse isikule juhatuse liikme keeld anda. Seetõttu leiame, et eelnõu § 1 punkti 9 sõnastuses tuleks välja jätta „ja muud dokumendid“. See välistaks keelu kuritarvitamise, et olemuselt mittetähtsa dokumendi tõttu keelatakse isikul saada juhatuse liikmeks. Asjaolud, mis piiravad isiku põhiseaduslike õiguseid tuleks alati määrata täpselt.

Viimasena märgib Kaubanduskoda, et juhatuse liikme keelu rakendamisel tekivad täiendavad küsimused, mis nõuaksid enne ettepanekuga edasi liikumist lahendusi ja/või vastuseid. Näiteks, mis saab olukorras, kus üldkoosolek on valinud endale juhatuse liikme, kellel on juhatuse liikme keeld, kuid ükski osapool pole seda täheldanud – kas kõik tema poolt ettevõtte esindajana tehtud otsused on tühised? Mis saab juhul, kui majandusaasta aruanne sai esitatud, kuid hilisemalt leitakse, et aruandes on esitatud valeandmeid vms ja aruanne tuleb uuesti esitada. Kas sellisel juhul on isikul kohe juhatuse liikmeks olemise keeld

Osaühingu osa võõrandamise tühisus

ÄS § 149 täiendusega nähakse ette, et osaühingu osa võõrandamise tehing on tühine, kui osaühing, mille osa võõrandatakse, ei ole täitnud seaduses ettenähtud aruandluskohustust. Kaubanduskoda on konkreetse sõnastuse osas kahtleval seisukohal, et selline lähenemine on õigustatud. Tegemist oleks omandi piiramisega, mis võib olla vastuolus põhiseadusega.

Samuti võib see tulevikus tekitada üleliigset halduskoormust nii ettevõtjatele kui ka riigiasutustele. Näiteks ei ole hetkel selge, kui kaugele tagantjärele võib osade võõrandamise tühistamist nõuda. Ega asjaolu, kas võõrandamise tehing oleks tühine, kui ilmneb, et majandusaasta aruandes on eksituse tõttu viga ning majandusaasta aruanne tuleb uuesti kinnitada – kas ka sellisel juhul tuleb selleks ajaks nõuda osade võõrandamise tühistamist? Kõik see tähendab tohutut halduskoormust nii Riigile kui ka ettevõtjatele (ja veel omakorda osade ostjad-müüjad), kes peavad võõrandamise küsimustes üksteisega vaidlema.

Ka tekitab küsimusi, millal tuleks võõrandamise tehingu tühisuse tuvastamist kontrollida. Näiteks, kui osaühingu osad võõrandatakse notari juures, siis on loogiline, et notar kontrollib tühisuse olemasolu. Aga kui osaühingu osad on registreeritud Eesti väärtpaberite keskregistris, kas ka keskregistrile lasuks selline kohustus? Või sellisel juhul võib juhtuda, et tühisus avastatakse alles hiljem, mis tähendaks jällegi samasuguseid probleeme, mida on käsitletud käesoleva arvamuse eelmises lõigus.

Kõiki neid asjaolusid arvesse võttes leiab Kaubanduskoda, et osaühingu osa võõrandamise tühisuse muudatuste osas ei tohiks edasi liikuda enne, kui Kaubanduskoja eelnevad seisukohad ei ole leidnud mõistlikku lahendust. Vastasel korral võib tegemist olla põhiseaduslikku riivega ja suure halduskoormuse tõusuga nii ettevõtjatele kui ka Riigile. Kui Kaubanduskoja ettepanekuid arvesse ei võeta, väheneb õiguskindlus ja suureneb segadus ettevõtjate seas osade võõrandamise osas.

Äriühingu kustutamine

ÄS § 59 lõiget 1 täiendatakse põhimõttega, mille kohaselt ühingu äriregistrist kustutamine on keelatud, kui äriühing on veel mõnes kohtumenetluses pooleks. Nagu

ka seletuskirjas on välja toodud, kehtib taoline põhimõte juba vabatahtliku likvideerimise korral. Samuti on seda välja tulnud kohtupraktikas teistel olukordadel. Taolise põhimõtte selge sõnastamine seadusesse loob õigusselguse.

Likvideerimise tähtajad

Eelnõu üheks oluliseks muudatuseks on ka likvideerimismenetluse tähtaegade lühendamine. Kaubanduskoda tänab Justiitsministeeriumit arvestamast meie varasemat ettepanekut likvideerimismenetluse tähtaegu lühendada.

Minimaalse kuue kuu asemel võib likvideerimismenetlus kesta eelnõu kohaselt minimaalset kolm kuud. Kaubanduskoja hinnangul on tegemist positiivse muudatusega, mille eesmärgiks on lihtsustada ettevõtte likvideerimist. Kui puuduvad täiendavad asjaolud takistamaks ettevõtte likvideerimist, on mõistlik võimaldada ettevõtte likvideerimist kolme kuuga.

Samas on Kaubanduskoja hinnangul vaja likvideerimise osas üle vaadata ka halduslikud murekohad. Kui ettevõttel puuduvad igasugused kohustused ning ta on oma igapäevase tegevuse täielikult lõpetanud, siis ei peaks ettevõtte esitama täiendavaid aruandeid kinnitamaks seda kõike. Likvideerimismenetluse üheks oluliseks osaks on võlausaldajate kaitse. Kui võlausaldajatel ei ole nõudeid ettevõtte vastu ning nõudeid ei laeku ja võlausaldajate teavitamisel ettevõtte likvideerimisest, ei peaks ettevõtte kulutama aega ja raha erinevate aruannete esitamiseks, mis oma olemuselt lihtsalt kinnitavad, et ettevõttel pole kohustusi ning ta on oma tegevuse lõpetanud.

Teiste eelnõus välja toodud ettepanekute osas Kaubanduskojal hetkel kommentaare ega märkusi ei ole.

Sellest tulenevalt leiab Kaubanduskoda, et tankistide eelnõu osas liigub Justiitsministeerium õigel teel, kuid hetkel esineb eelnõus mitmeid kohti, mis võivad mõjuda hoopis negatiivselt ettevõtluskeskkonnale. Juhatuse liikme keelu täiendamise osas aruannete mitteesitamise ja kinnipeetavate osas tuleb muuta nii, et ei riivataks isikuid, kes tegelevad tavapärase ettevõtlusega. Äriühingu osade võõrandamise tühisuse osas tuleb muuta nii, et ei tekiks suurt

halduskoormuse tõusu nii Riigile kui ka ettevõtjatele. Likvideerimistähtaegade lühendamine on positiivne muudatus, kuid tuleb vaadata ka, kuidas vähendada likvideerimismenetluses tekkivat halduskoormust.

Kaubanduskoda leiab, et eelnõus esitatud muudatustega, mille osas probleeme ei ole, võiks edasi minna, kuid probleemsete eelnõu sätete osas tuleks täiendavalt analüüsida ja kaaluda parimaid lahendusi, mis vähendaks tankistide kasutamist ettevõtluses, kuid samas ei piiraks ausate ettevõtjate tegutsemist ettevõtluses.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Mait Palts

Peadirektor

Koostanud: Indrek Tops indrek.tops@koda.ee 604 0071